

СТАН ОХОРОНИ ПРАЦІ У ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВАХ УКРАЇНИ

Ковтун Д.М.,

*здобувач вищої освіти спеціальності 201 «Агрономія»
Херсонський державний аграрно-економічний університет*

Фермерське господарство – це більшість малих підприємств, які займаються сільськогосподарським виробництвом. А суб'єктами малого підприємництва, за визначенням Господарського кодексу України, є суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України. Суб'єктами мікропідприємництва є суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 10 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 2 мільйонам євро [1].

Організація виробничих процесів у дрібних господарствах істотно відрізняється від організації виробництва у великих підприємствах і агрохолдингах. Це пов'язано з малою площею земель та невеликою кількістю робітників. Проте такі господарства складають значну частину всіх сільськогосподарських підприємств [2].

Весь цикл технологічних робіт у сільському господарстві – обробіток ґрунту, посів, догляд за рослинами, обробка агрохімікатами та пестицидами, збирання, вантаж

но-розвантажувальні роботи, заготівля кормів працівники господарства працюють з мінімумом сільськогосподарської техніки та обладнання. Робітник поєднує кілька професій і напрямів спеціаліста, наприклад: механізатор, слюсар, зварювальник тощо. Відповідно до Закону України «Про охорону праці» фермер несе дисциплінарну, адміністративну, фінансову та кримінальну відповідальність, навіть якщо на господарстві працює лише один працівник. Фактично керівник господарства не може створити належну службу охорони праці і в цьому напрямку необхідно самоорганізуватися, а «універсал» повинен мати необхідний обсяг знань і навичок не тільки в професійному сенсі, але також вміти оцінювати небезпечні та шкідливі ризики виробничих факторів.

У ході проведення наглядової діяльності відповідними структурами сільськогосподарських підприємств, а саме фермерських господарств, було виявлено, що керівництво підприємств недостатньо проводить роботу щодо проходження медичних оглядів, проведення відповідних інструктажів, а в деяких господарствах ця робота взагалі не проводиться. Навіть на підприємствах, де механізатори забезпечуються спецодягом та засобами індивідуального захисту, та всупереч вимогам нормативних актів з охорони праці вони не завжди використовують ці засоби індивідуального захисту, чим самі наражають себе на небезпеку.

Згідно аналізу причин і обставин виробничого травматизму, найбільший відсоток важкотравмованих у сільському господарстві припадає на березень-травень, саме при виконанні весняно-польових робіт. Найчастішими причинами нещасних випадків є: допуск до роботи без проведення відповідного навчання та перевірки знань із питань охорони праці; невиконання вимог інструкцій з охорони праці, а також незадовільний технічний стан машин, сільськогосподарської техніки і обладнання. Більшість нещасних випадків зі смертельними наслідками стається внаслідок падіння, обрушення предметів, ДТП, внаслідок необережних дій з рухомими деталями, обладнанням, механізмів.

З огляду на вище зазначене, керівник фермерського господарства повинен дотримуватися виконання вимог Конституції України та низки прийнятих нормативно-правових актів, що становлять основу нормативно-правової бази з охорони праці в сільському господарстві. Загальні вимоги охорони праці до всіх юридичних та фізичних осіб, які відповідно до законодавства використовують найману працю, ґрунтуються на Законі України від 14.10.1992 р. № 2694-ХІІ «Про охорону праці». Також вимоги з охорони праці регулюються трудовим договором, колективним договором, правилами трудового розпорядку, нормативно-правовими актами з охорони праці [2, 3].

Організація охорони праці у фермерських господарствах регулюється одним із основних законодавчих нормативно-правових актів, яким є «Правила охорони праці у сільськогосподарському виробництві» [4]

Фермерське господарство, що використовує найману працю, повинно мати: посадові інструкції, правила внутрішнього трудового розпорядку; комплексні заходи для досягнення встановлених нормативів та підвищення існуючого рівня охорони праці; положення, інструкції та інші акти з охорони праці, що діють на підприємстві та встановлюють правила виконання роботи та поведінки працівників на території підпри

ємства, у виробничих приміщеннях, на робочих місцях відповідно до положень про охорону праці; порядок та графік навчання та перевірки знань з охорони праці робітників та фахівців з охорони праці; технологічні карти процесів та робіт (вантажно-розвантажувальні роботи, схеми обробки та переробки зерна, виконання польових робіт та ін.). Залежно від наявної матеріально-технічної бази, керівник повинен отримати дозволи від обласних органів Держпраці або декларувати роботи з підвищеним ризиком.

Керівник фермерського господарства повинен своєчасно забезпечувати фінансування та організацію регулярних періодичних медичних оглядів працівників, які виконують важкі роботи або працюють у шкідливих або небезпечних умовах праці; забезпечувати працівників спецодягом та іншими засобами індивідуального захисту, мийними та дезінфікуючими засобами.

У разі потреби керівник організовує розслідування та врегулювання нещасних випадків, професійних захворювань та аварій відповідно до постанови КМУ від 30 листопада 2011 року № 1232 «Деякі питання розслідування та врегулювання нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві» [5].

Незалежно від обсягу виробництва та чисельності працівників власник повинен усвідомлювати необхідність створення безпечних і здорових умов праці з метою уникнення нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань у встановленому законодавством порядку [6].

Ефективними заходами профілактики виробничого травматизму у фермерських господарствах, які не вимагають від керівників значних фінансових, трудових та матеріальних витрат можуть стати: посилення трудової та виробничої дисципліни; належна організація проведення відповідних інструктажів, навчання та перевірка знань із питань охорони праці; проведення попередніх та періодичних медичних оглядів працівників; забезпечення працівників відповідними засобами індивідуального захисту. Дані заходи сприятимуть збереженню життя і здоров'я працюючих, зменшенню матеріальних та моральних збитків.

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV: станом на 6 жовт. 2021р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
2. Організація та контроль за охороною праці у фермерських господарствах | Охорона праці і пожежна безпека. Охорона праці і пожежна безпека. URL: <https://oppb.com.ua/news/organizaciya-ta-kontrol-za-ohoronoyu-praci-u-fermerskyh-gospodarstvah>
3. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 р. № 2694 XII: станом на 14 серп. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>
4. Про затвердження Правил охорони праці у сільськогосподарському виробництві: Наказ М-ва соц. політики України від 29.08.2018 р. № 1240. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1090-18#Text>

5. Деякі питання розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві: Постанова Каб. Міністрів України від 30.11.2011р. № 1232: станом на 1 лип. 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1232-2011-п#Text>

6. Як організувати охорону праці у фермерському господарстві. ibuhgalter.net Сучасний бухгалтерський портал. URL: <https://ibuhgalter.net/ru/news/1872>

*Науковий керівник: О.Я. Ревтьо, канд. с.-г. наук, доцент
Херсонський державний аграрно-економічний університет*